Ποιος θα δώσει λόγο σ' αυτούς;

>«DNA» του Γ. Νεοφύτου από το Σατιρικό

Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες θεατρικές τεχνικές είναι η αφήγηση. Η αφήγηση μορφοποιεί όλες της πτυχές ενός τόσο πολυδιάστατου έργου τέχνης όπως μια θεατρική παράσταση. Ο λόγος παύει να είναι μια από τις συνιστώσες της θεατρικής πράξης και αποκτά κυρίαρχη υπόσταση. Αφαιρείται το στοιχείο της αναπαράστασης της δράσης. Το στοιχείο της κίνησης περιορίζεται στα όρια της γλώσσας του σώματος του αφηγητή. Το σκηνικό αναλαμβάνει το ρόλο του εικαστικού φόντου σε σχέση με τη φιγούρα του/των αφηγητή/αηγητών ή εικονογραφεί την ίδια την αφήγηση. Ο αφηγούμενος χρόνος δεν ισούται με το χρόνο της παράστασης, αλλά απλώνεται προς το παρελθόν, με την αναδρομική γραμμή να διαγράφει σχέδια ποικίλα και εξαρτώμενα από το αφηγούμενο υλικό. Η υποκριτική του ηθοποιού αφηγητή ακολουθεί τις καμπύλες της αναδρομικής γραμμής , έτσι ώστε η λεκτική αναπαράσταση του παρελθόντος να στηρίζεται υποκριτικά και ο ρόλος να έχει χρονικό βάθος και σταδιακή εξέλιξη.

Την τεχνική της διπλής αφήγησης επιλέγει ο Γιώργος Νεοφύτου στο έργο του «DNA». Στο κέντρο του έργου - μια μορφή απουσίας, ένας ελληνοκύπριος αγνοούμενος. Η διπλή απώλεια, της γυναίκας και του γιού του, αποτελεί το θεματικό πλαίσιο του έργου, η τριανταπεντάχρονη πορεία του καθενός τους ερήμην του συζύγου και του πατέρα δημιουργεί τη διπλή δομή του έργου με εναλλασσόμενες γραμμές αφήγησης.

Οι ιστορίες των αγνοουμένων δεν έχουν τέλος. Οι ιστορίες των Κυπρίων αγνοουμένων τελειώνουν, επειδή η τύχη τους παύει να αγνοείται μετά από την ταυτοποίηση των λειψάνων. Η τραγωδία αυτή έχει τόσο σφιχτά δεθεί με την κυπριακή πραγματικότητα, με τη μοίρα ,την ιστορία, την καθημερινότητα, την τέχνη, την πολιτική, τον πολιτικαντισμό, που έγινε αναπόσπαστο μέρος του συλλογικού βιώματος. Πιστεύω ακράδαντα ότι το θέατρο, τα αγέννητα ακόμα κυπριακά θεατρικά έργα, γραμμένα με ρεαλισμό, ειλικρίνεια, αλήθεια, με γλώσσα υπαρκτή, με ήρωες υπαρκτούς, θα συμβάλουν τα μέγιστα στην απαραίτητη συλλογική αυτογνωσία. Πιστεύω επίσης ότι η αναμονή τέτοιου έργου παρατείνεται.

«DNA» ονόμασε ο Γιώργος Νεοφύτου το έργο του. Τη γραφική αναπαράσταση του DNA χρησιμοποίησε ο Χάρης Καυκαρίδης στα σκηνικά του. Η ιστορία αρχίζει να ξετυλίγεται από το τέλος. Γιατί το έργο δεν καταφέρνει να ανεβεί στο ύψος του τραγικού του θέματος; Γιατί δε φτάνει στο ύψος του «Μανώλη», του μονόλογου του Γιώργου Νεοφύτου, το οποίο κάποτε έπαιξε με τόση δύναμη η Δέσποινα Μπεμπεδέλη; Γιατί τώρα το υποκριτικά γόνιμο ντουέτο της Δέσποινας Μπεμπεδέλη και του Βασίλη Μιχαήλ δεν συγκλονίζει; Για να βρω την απάντηση επιστρέφω στην φύση της θεατρικής αφήγησης. Η τεχνική αυτή προϋποθέτει άκρως προσωπική προσέγγιση στο θέμα, προϋποθέτει την κυριαρχία του προσώπου του αφηγητή-δημιουργού που με το λόγο του χτίζει ολόκληρο κόσμο, μια δική του οικουμένη, που πλάθει ανθρώπους σαν ήρωες δικού του παραμυθιού. Πιστεύω πως το απαραίτητο στοιχείο είναι η συγκεκριμένη ταυτότητα του αφηγητή, αναγνωρίσιμη, ρεαλιστική προσωπικότητα, και όχι μια γενικευμένη , συλλεκτική, αφηρημένη μορφή. Η γενίκευση, που είναι, βέβαια, το παντοτινό ζητούμενο του κάθε καλλιτέχνη, θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο μέσα από πολύ συγκεκριμένη ατομικότητα, μέσα από προσωπικό πόνο και τόνο, μέσα από γλώσσα με την οποία έχουν πει και λένε ακόμα τις παρόμοιες, δικές του ιστορίες τόσες και τόσοι σ' αυτό τον τόπο. Αλλιώς το κείμενο ακούγεται σαν δραματοποιημένη δήλωση.

Σκηνοθεσία: Δέσποινα Μπεμπεδέλη. Σκηνικά-κοστούμια: Χάρης Καυκαρίδης . Σχεδιασμός φωτισμού: Γιώργος Λάζογλου. Επιλογή μουσικής: Ανδρέας Μακρής. Παίζουν: Δέσποινα Μπεμπεδέλη, Βασίλης Μιχαήλ, Μαρία Χριστοδούλου

Θυμάμαι την όμορφη Δ. που κρατώντας το μικρό της γιο από τον αγνοούμενο της άνδρα αποφάσισε τότε ακόμα, το 1979, να συνεχίσει τη ζωή της με κάποιον άλλο. Θυμάμαι πως περνούσε από τα καλοκαιρινά πυρωμένα δρομάκια του προσφυγικού καταυλισμού, θυμάμαι το βάρος των βλεμμάτων και της σιωπής που προκαλούσε το πέρασμά της. Θυμάμαι τις τρεις γυναίκες, μια μάνα με δύο κόρες, που σιωπηλές και θυμωμένες, μεγάλωναν τα δυο παιδιά της μιας από τον αγνοούμενο της άνδρα. Το σπίτι τους στον καταυλισμό δεν έχει αλλάξει καθόλου, τα ίδια κάδρα στους τοίχους , οι ίδιες γλάστρες, μόνο τα παιδιά έχουν φύγει. Θυμάμαι την κυρία Α., που για χρόνια πήγαινε όπου την έπαιρναν σε διάφορες εκδηλώσεις και πορείες και μετά αγανάκτησε τόσο που πήρε το φτυάρι και πήγε ν' ανοίξει μόνη της τον τάφο οπού λεγόταν πως ήταν θαμμένος ο άνδρας της.

Ποιος θα δώσει λόγο σ' αυτούς τους ανθρώπους;

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

Πιστεύω ακράδαντα ότι το θέατρο, τα αγέννητα ακόμα κυπριακά θεατρικά έργα, γραμμένα με ρεαλισμό, ειλικρίνεια, αλήθεια, με γλώσσα υπαρκτή, με ήρωες υπαρκτούς, θα συμβάλουν τα μέγιστα στην απαραίτητη συλλογική αυτογνωσία.